

GIRONA · MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

GIRONA I FRANÇA, ENTRE LA GUERRA I LA PAU (1659-1939)

Material per lliurar als Instituts de Secundària

Pere Gifre

GIRONA 1808 - 2008

BICENTENARI
DE LA GUERRA
DEL FRANCÈS

INTERÈS DIDÀCTIC DE L'EXPOSICIÓ

L'exposició pot ser objecte de visita per a tot l'alumnat d'ESO i batxillerat, especialment, però és recomanable a quart d'ESO i a batxillerat, que és quan el tema de la Guerra del Francès es tracta de manera directa a les aules.

L'exposició de la Guerra del Francès a Girona és feta el 2009, amb els materials que la historiografia ha produït. L'exposició ofereix una posició prou oberta perquè el visitant, en aquest cas l'estudiant, pugui contrastar fonts, imatges i representacions del que va ser aquest episodi que marca l'entrada en la contemporaneïtat. En definitiva, de treballar de manera activa i intensiva aquesta exposició, l'alumnat podrà acostar-se a la metodologia emprada per l'historiador i, en definitiva, permet acostar-se a l'objectiu de l'ensenyament de la història a secundària: ensenyar a pensar històricament, és a dir, situar en l'espai i el temps, de manera crítica, contextualitzada, els fenòmens històrics.

S'exposen els diferents aspectes que es poden treballar a l'exposició, tot posant en relació l'exposat amb les competències que es poden treballar. Finalment, s'ofereixen, a manera indicativa, un seguit d'activitats adreçades a l'alumnat.

4rt

QUART D'ESO

L'exposició és especialment adequada per estudiar el període de la crisi de l'Antic Règim i la implantació del liberalisme a Espanya i a Europa en el marc de les arrels del món contemporani. Permet treballar diferents aspectes específics del currículum, dels quals se'n remarquen uns quants:

Continguts comuns

Establiment de les coordenades d'espai i temps (ÀMBIT 1)

- Lectura de mapes històrics i de l'acostament de la frontera a partir de la Pau dels Pirineus
- Les relacions França-Espanya durant la crisi de l'Antic Règim (Guerra Gran, Guerra del francès, Invasió dels Cent mil fills de Sant Lluís)

Recerca d'aspectes de la vida quotidiana a partir de fonts primàries (ÀMBIT 2)

- Economies i societats en contacte tot i la frontera
- La guerra altera el sistema productiu
- Pèrdues demogràfiques ocasionades per la guerra

Identificació a nivell local d'una ruptura històrica (ÀMBIT 3)

- El setge com a estratègia militar
- Els assetjats i els assetjants
- La destrucció ocasionada pel setge
- Els dirigents francesos i els patriotes

Anàlisi de documents històrics (ÀMBIT 1-6)

- La invenció de l'altre
- La propaganda com a arma de guerra
- Resistents i desertors

Competències pròpies de la matèria

Conviure i habitar el món: la Guerra del Francès marca el punt d'inflexió en la lluita entre l'Antic Règim i la imposició del liberalisme polític a Espanya (ÀMBIT 5)

Desenvolupament d'un pensament crític davant el fet bèl·lic: patriotes i afrancesats, contraris i partidaris de Napoleó (ÀMBIT 5 i 6)

- La divisió política: patriotes i afrancesats
- Girona napoleònica: els governants francesos
- Desertors, insubmisos
- La creació del mite del resistencialisme gironí

Aportacions de la Història a les competències bàsiques

Competència comunicativa: l'exposició té el seu propi sistema de llenguatge, vocabulari històric, descripció, argumentació ...

Competències metodològiques:

- Buscar informació a partir de fonts diverses: primàries i secundàries presents a l'exposició, però que a més poden ser ampliades a la xarxa
- Contrastar informació: el mite dels setges
- Llegir taules i gràfics
- Ús d'estratègies diverses per processar la informació

Competències personals

- Situar els setges en el marc local gironí, en la configuració d'uns elements d'identitat: llocs (les muralles), la persistència en la memòria històrica de personatges (Napoleó) i de mites (patriotisme, resistència)

BATXILLERAT

Especialment per estudiants del batxillerat de Ciències Socials, pot ser una manera d'aprofundir en la matèria d'Història del Món Contemporani que es cursa a primer de batxillerat, i també per als estudiants de segon de batxillerat, ja que la matèria d'Història és una matèria comuna i obligatòria per a totes les modalitats de batxillerat.

2n BATXILLERAT. ESTUDIANTS D'HISTÒRIA

L'exposició coincideix plenament amb l'epígraf: Antecedents històrics i evolució general del segle XIX i, en concret, "Anàlisi i sistematització dels fets polítics més rellevants de la construcció de l'estat liberal a Espanya (1808-1874). Identificació de l'impacte de la guerra del francès ...".

És una exposició que fa referència a uns fets locals, però que permet entendre de manera directa i clara la transcendència general. Els dos setges de Girona s'han de situar en el marc de la invasió i la resistència al francès i a la difusió dels ideals de la Revolució Francesa. Girona se situa en el marc general de l'expansió del liberalisme. El marc local gironí convenientment contextualitzat permet treballar i entendre altres episodis de la història general de Catalunya, d'Espanya i d'Europa.

Aquesta exposició, permet, si es treballa de manera activa, acostar-se gairebé totalment als vuit objectius de la Història de segon de batxillerat. Realment, s'hi pot anar després d'haver treballat a l'aula i es pot convertir en un veritable treball de síntesi del coneixement assolit per l'alumnat. Recordem quins són els objectius de la Història de segon de batxillerat i com, set dels vuit, es poden treballar en els diferents àmbits de l'exposició.

1. Identificar, analitzar i explicar, situant-los adequadament en el temps i en l'espai, els esdeveniments ...
2. Intrepretar de maner àmplia els principals processos econòmics, polítics i socioideològics, ...
3. Referenciar, en el context de la història europea i del món, els principals processos històrics esdevinguts a Catalunya i Espanya ...
4. Seleccionar, analitzar i interpretar informació històrica i valorar les diferents interpretacions historiogràfiques ...
En definitiva, acostar-se a la metodologia de l'historiador.

[...]

6. Valorar la història com a procés en constant revisió.
7. Realitzar activitats d'indagació i síntesi en què s'analitzi, contrasti i integri informació diversa, ...
8. Mantenir una actitud solidària davant els conflictes de la societat actual,

D'altra banda, assistir a aquesta exposició de manera activa permet treballar les tres competències específiques de la història de segon de batxillerat:

1 La competència en la dimensió temporal de l'experiència social humana (tots els àmbits de l'exposició, però especialment l'ÀMBIT 1), en la mesura que la Guerra del Francès s'agafa com a detonant del període de transformacions i implantació de la societat liberal-burguesa (1808-1874).

- El context de la invasió francesa després del tractat dels Pirineus
- Les cronologies bàsiques de la Guerra del Francès,
- Especialment en el que afecta Girona,
- Però també el marc global
- El significat de la Guerra del Francès en el context general de la crisi de l'Antic Règim i el desvetllament del liberalisme
- El diferents comportament davant la imposició del liberalisme

2 La competència en la crítica de les fonts històriques (ÀMBIT 1-6)

- Es poden treballar fonts directes i fonts indirectes, escrites i objectes
- El treball sobre la premsa admet moltes possibilitats
- Les interpretacions sobre els fets històrics
- La creació/invenció dels mites

3 La competència social i cívica (ÀMBIT 1-6)

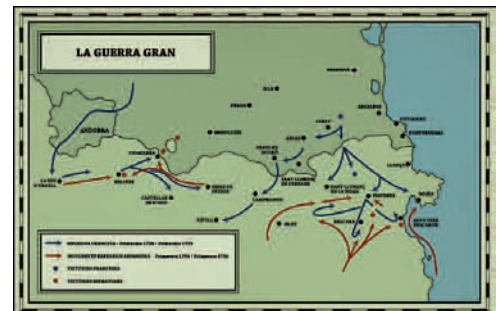
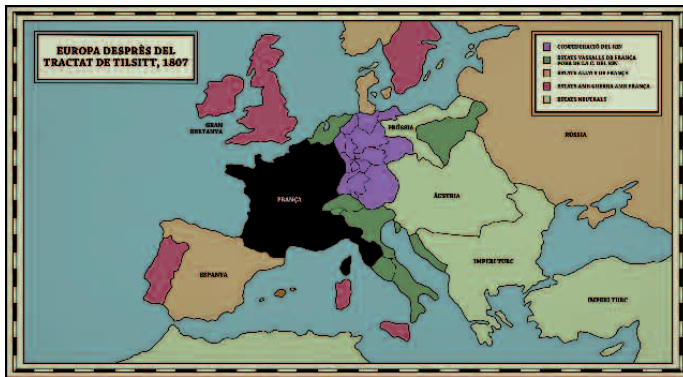
- La imposició del liberalisme no va ser un procés lineal.
- La realitat actual de la Girona de 2009 és el resultat de la seqüència històrica per la que ha passat la ciutat. Episodis de fa dos-cents anys l'han marcat en bona mesura: en la memòria històrica, en l'urbanisme actuals etc.
- La visió crítica de la guerra per a la resolució de conflictes

ACTIVITATS

Identificatives o de comprovació del seguiment de l'exposició

1. Relacions França i Espanya, 1659-1823

- En quin moment s'acosta la frontera francesa a Girona?
- Qui va lluitar durant la Guerra Gran (1793-1795)?
- Quin objectiu tenia Napoleó en envair Espanya?
- Quin objectiu tenien els francesos quan van tornar a envair Espanya el 1823?

a _____

b _____

c _____

d _____

2. Les activitats productives

- a. Quina era la principal activitat productiva de la població?
- b. Quina era l'energia emprada en la producció?
- c. Explica alguna activitat productiva manufacturera en la qual van excel·lir els habitants de les comarques gironines.
- d. Interpreta el gràfic de les pèrdues demogràfiques derivades dels setges de Girona. Quants morts hi va haver, aproximadament? Què va suposar la Guerra del Francès per a la demografia de la ciutat de Girona?

a _____

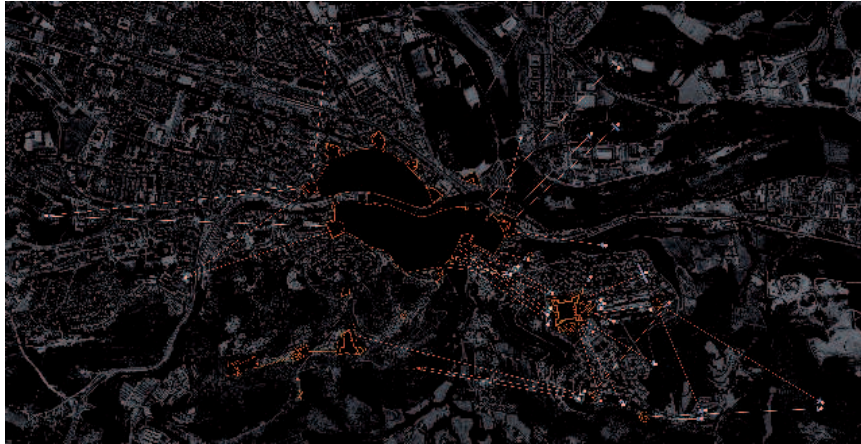
b _____

c _____

d _____

3. La defensa de Girona

- Ressegueix els principals elements defensius de la ciutat de Girona
- Quins han desaparegut?
- La defensa. Descriu una trinxera
- Explica les diferències en la composició dels dos exèrcits: el defensor de Girona i l'exèrcit francès
- Amb quines armes es combatia?
- Quins van ser els principals dirigents militars de cada bàndol?

a _____

b _____

c _____

d _____

e _____

f _____

4. Propaganda i contrapropaganda

- Amb quin sobrenom es coneixia el rei Ferran VII? Per què?
- Quin miracle s'atribueix a Sant Narcís, patró de Girona?
- Quins qualificatius va merèixer Napoleó als ulls dels defensors de Girona? I per als afrancesats?
- Com veien els francesos les tropes resistents catalanes?

a _____

b _____

c _____

d _____

5. La manca d'unanimitat en la població gironina davant el francès

- a. Quin nom van rebre els defensors de Girona?, quines ideologies defensaven?
- b. Quin nom van rebre els partidaris de les tropes napoleòniques?, quina/es ideologies defensaven?
Digues el nom d'algun d'aquests
- c. Exposa breument les etapes del govern de la Catalunya francesa.
- d. En quin moment i per quines raons Girona esdevé la capital de la Catalunya francesa?

a _____

b _____

c _____

d _____

6. La premsa, una visió de la guerra

- a. Quins objectius tenia el Diario de Gerona?
- b. Recull algun dels titulars del Diario de Gerona
- c. Quins objectius tenia la Gasetta? En quines llengües es publicava?
- d. Recull algun dels titulars de la Gasetta
- e. Compara les dues visions

a _____

b _____

c _____

d _____

e _____

7. La persistència dels setges de Girona en la memòria de la ciutat

- a. Quina base tenia el mite de la defensa heroica de Girona?
- b. Quins monuments actuals reflecteixen encara la persistència d'aquests mites?

a _____

b _____

8. A manera de síntesi, fes un fris cronològic dels setges de Girona

Exercicis d'empatia històrica

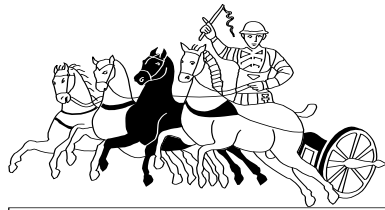
Una aproximació als protagonistes de la guerra passa per redactar diferents exercicis d'empatia històrica, tot posant l'estudiant en la pell dels diferents protagonistes:

1. D'un artesà anònim
2. D'un pagès del pla de Girona
3. D'un noble patriota
4. D'un ciutadà afrancesat
5. D'un canonge de la catedral
6. D'un dirigent francès
7. Del general Álvarez de Castro

De síntesi final

1. Redactar una ressenya crítica de l'exposició destinada a l'apartat de cultura de la premsa local (màxim 1.250 caràcters)

2. Elaborar una entrada per internet de la Guerra del Francès a Girona

GIRONA · MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

GIRONA 1808 - 2008

BICENTENARI
DE LA GUERRA
DEL FRANCÈS